



>> Albert Pagès, un dels responsables de la Impremta Pagès.

Treballar entre paraules

Des que l'autor acaba un text fins que arriba a les prestatgeries, el llibre encara ha de passar per moltes mans, com ara les de l'editor, l'impressor o el distribuïdor.

En entrar a la Impremta Pagès, recordo inevitablement una història de Bohumil Hrabal: la d'en Hanta, un obrer de Praga que treballa en una trituradora de paper vell i que viu al marge de tot i de tothom, en el món propi que s'ha construït amb els pensaments que es desprenen dels llibres. El soroll de les màquines, la gent treballant en silenci, la immensa quantitat de pàgines i pàgines plenes d'idees... En *Una solitud massa sorollosa*, en Hanta acompanya els llibres en el seu darrer moment. En aquesta impremta d'Anglès, en canvi, la gent que hi treballa els veu néixer. Tinc la sensació, però, que en el fons tot ha de ser el mateix: empastifar-se de lletres, viure el dia a dia en els mons que amaguen les paraules.

ENRIC COROMINA

MARTÍ CORTADELLAS > TEXT

La Impremta Pagès funciona des de l'any 1943 i actualment dona feina a cinquanta-dues persones. Albert Pagès, que porta el negoci juntament amb els seus pares i els seus germans, ja fa quinze anys que hi treballa. «D'aleshores ençà», m'explica, «han canviat moltes coses. Quan vaig començar, per exemple, encara es treballava amb litografia».

Fer un llibre no és una feina senzilla. El primer que es fa és la paginació. Més tard, es fa la impressió i l'enquadernació. L'Albert diu que la seva impremta és l'única de la província de Girona que pot assumir el procés complet, i que això els permet sortir al mercat amb preus molt bons. «La resta de cases no estan preparades per enquadrar i han de portar els llibres a d'altres llocs».

Joan Almirall, per exemple, gerent de Gràfiques Alzamora des de l'any 1981, m'explica que, quan són de tapa dura, els enquadrenen els llibres alguna empresa de Barcelona.

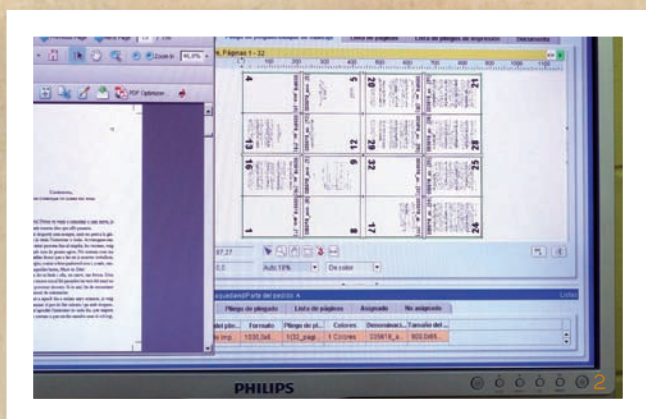
Els darrers tres o quatre anys, per tal de reduir costos, moltes editorials han començat a enviar els seus llibres a imprimir a l'exterior, sobretot a països asiàtics o d'Europa de l'est. En fred, els números esgarrifien una mica: un 70% de la producció de les editorials s'envia a la Xina. En Joan, però, diu que això no és un fenomen nou, que antigament també hi havia un nucli impressor molt potent a Xile i que aquest fet no va suposar mai cap problema. A l'Albert, això tampoc no li treu gens ni mica la son: «Els països asiàtics no són una competència directa. Els llibres que fan són llibres intemporals, que tant és que

«El llibre de tauleta de nit és un invent que no deixarà d'existir»





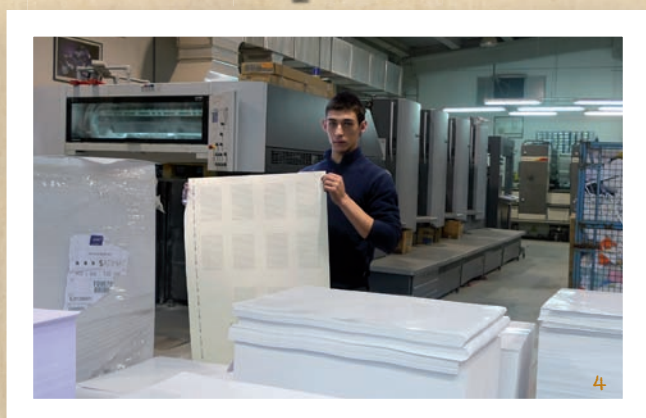
maquetar



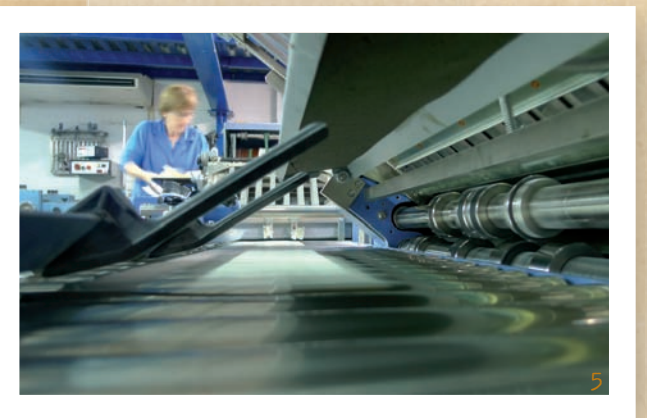
imposar



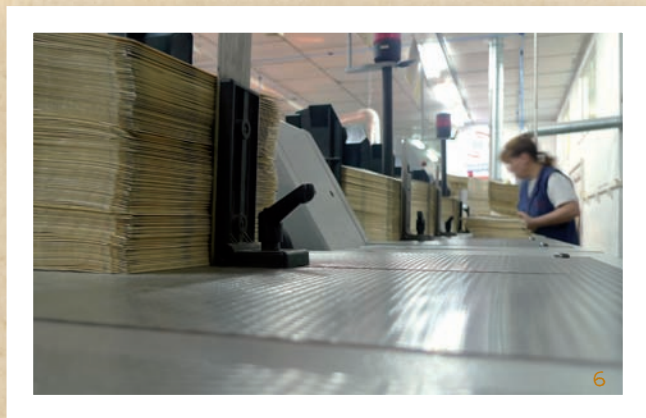
insolar



imprimir



plegar



alçar



cosir



tallar

surtin avui com d'aquí a tres mesos. Però moltes vegades el client té pressa i nosaltres podem fer llibres en dos o tres dies». Josep Maria Palahí, que fa dos anys que és el comercial de Gràfiques Palahí, també està tranquil, perquè creu que, si el tiratge és curt, un llibre sempre és més rendible imprimir-lo a casa.

En Hanta, el personatge de la novel·la de Hrabal, fa trenta-cinc anys que treballa triturant paper i que viu al marge de la societat. Un dia, malgrat tot, la realitat que l'envolta acaba absorbint el seu món i la seva vida es dilueix inevitablement en els nous corrents de la història. No hi ha res a fer. El procés de premsar llibres es mecanitza i ell ha d'abandonar la feina que sempre ha fet. Als impressors de les comarques de Girona, però, els últims avenços i la digitalització del llibre no els espanten gaire. «Potser sí, que els tiratges del llibre en paper ara són una mica més curts, però també es pensava que la televisió mataria la ràdio i ara s'ha vist que els dos mitjans són compatibles perquè aporten coses diferents», comenta Joan Almirall. Albert Pagès també recorda que quan ell va començar a treballar es deia que les fotocopiadores tancarrien les impremtes: «El que passa ara amb les noves tecnologies és una mica el mateix. Potser ofereixen més comoditats en el camp del material de consulta, però el llibre de tauleta de nit és un invent que no deixarà mai d'existir».

Les primeres passes del llibre

Un cop el llibre ha nascut, algú li ha de donar una petita empenta perquè comenci a caminar. I d'això se n'encarreguen les distribuïdores. Mentre que algunes editorials decideixen repartir els llibres elles mateixes, n'hi ha altres que deleguen a empreses especialitzades que els facin la feina. A Girona, una de les grans empreses de distribució és el Grup Logístic Vilarroya, que actualment s'encarrega de fer arribar la totalitat de la premsa catalana i estatal als quioscos de la província. A banda de les publicacions periòdiques, però, el grup també distribueix llibres. «Normalment, les distribuïdores de llibres se centren en els grans punts de venda. Nosaltres aprofitem la logística de la premsa, i això ens permet poder portar també exemplars als petits quioscos. Aquest és el nostre gran avantat-

ge», explica Carles Vilarroya, director general del grup.

En la temporada d'estiu, el Grup Logístic Vilarroya pot arribar a treballar en uns set-cents punts de venda. Durant la resta de l'any, en uns cinc-cents cinquanta. Tots aquests punts són llocs on l'empresa pot fer arribar els llibres. Abans de distribuir, però, el primer que es fa és comprar els títols que interessin del catàleg de les editorials. Aquesta decisió no és fàcil. «Cada mes poden sortir més de dos-cents llibres nous. L'excés de novetats que hi ha és el que fa que un llibre de seguida s'ofegui», diu Josep Riu, que fa disset anys que treballa a l'empresa. De llibres, n'hi ha molts. De llibreries, però, hi ha les que hi ha. «Els llibreters fan de jutges, perquè són els qui decideixen com volen aprofitar els seus metres quadrats», hi afegeix Carles Vilarroya.

Jenar Fèlix, que des de Figueres porta Nordest Distribucions, també explica que el llibreter és sempre qui té l'última paraula: «El llibre està a casa seva». En el seu cas, quan els arriba una obra nova d'alguna editorial, el primer que fan és una fitxa amb les seves dades bàsiques, com ara la temàtica, el preu o l'autor. D'aquesta manera, cada setmana s'envia la informació de novetats a totes aquelles llibreries que ho volen. A la resta, Nordest els informa del catàleg a través dels seus dos comercials: «Treballem a tot Catalunya i la immediatesa no és la mateixa, però el llibre també acaba arribant».

El temps d'estada del llibre a les llibreries pot ser molt variable. La literatura narrativa, per exemple, té una vida molt més curta que no pas la infantil. «Abans de llançar un llibre», recomana en Jenar, «cal conèixer bé el mercat i, sobretot, ser humil. D'un bon producte, en pot sortir un gran fracàs. El moment clau i més delicat és quan es decideix el tiratge. Si fas un tiratge de deu mil llibres i en vens cinc-cents, vol dir que t'has equivocat estrepitosament. Però no t'has equivocat en el producte, sinó en l'estratègia».

Des que Jenar Fèlix va començar a treballar en aquest món, l'any 1991, s'han produït molts canvis: «Abans el llibreter també feia una mica de psicòleg perquè es podia llegir les contraportades dels llibres. Ara és impossible que pugui assumir tota la informació, i el comprador l'ha d'anar a buscar en altres llocs, com ara a Internet». Malgrat



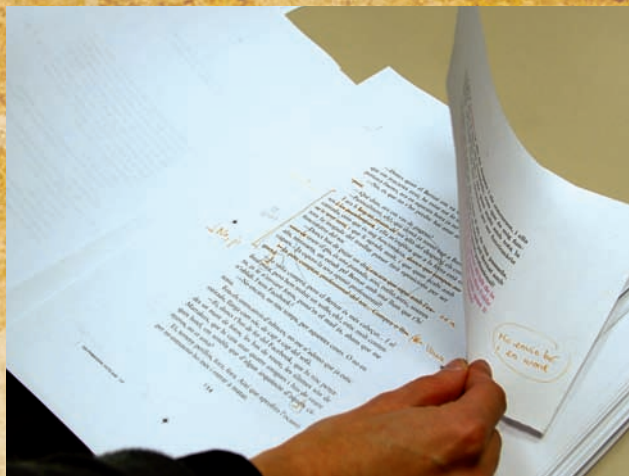
ENRIC COROMINA VIDAL

>> Carles Vilarroya, director general del Grup Logístic Vilarroya.

«L'excés de novetats que hi ha és el que fa que un llibre de seguida s'ofegui»

Cos de paper: imprimir i distribuir

JUDIT PUJADO



>> *Galerades d'un llibre a punt de ser editat. A mà hi ha les correccions de l'autor.*

Una bona part de la producció d'un llibre no la fa la mateixa editorial, sinó empreses externes que hi col·laboren. *Cera* la va maquetar l'equip de la revista *L'Avenç*, que en aquell moment oferien serveis editorials i es van fer càrrec també de la correcció d'estil i tipogràfica. Miquel Pairoli recorda que va ser el primer cop que corregia galerades via correu electrònic i que mai no va veure físicament les correctores del llibre, amb les quals, d'altra banda, es va entendre de seguida. Librada Piñero es va fer càrrec del seguiment de la producció del llibre, i Glòria Mengual de la correcció lingüística.

Un element importantíssim del llibre és la coberta. El 2008, la col·lecció de narrativa *Les Ales Estes*, de La Magrana, encara no tenia un tipus unificat de cobertes. Elena Aracil, de l'empresa Opalworks, fou l'encarregada del disseny. Se'n van fer tres versions, en una de les quals hi apareixia la silueta urbana més típica de Girona. «Suposo que tothom pensarà que la ciutat que apareix a *Cera* és Girona», explica Pairoli, «però en el text no es diu enlloc que ho sigui, ni els noms dels carrers són els noms dels carrers de Girona, i la primera coberta que em van enviar era la imatge més típica de la ciutat». Les altres propostes de coberta es van centrar en el títol i en l'ambient que descriu la novel·la, i finalment l'escollida va ser la més subtil: la imatge d'una espelma i el fum que desprèn, sobre un fons negre, evoca aquells temps protagonistes de l'obra.

En la tria de la millor coberta l'opinió de l'autor és fonamental, però també hi intervenen el personal de premsa, el de màrqueting i els comercials, que, a més de l'editor, hi aporten una visió i un punt de vista més pràctics, que també són necessaris.

La impressió del llibre en aquest cas es va dur a terme a Book Print Digital SA, una empresa ubicada a l'Hospitalet de Llobregat. Isabel Obiols explica que les editorials donen joc a diverses impremtes, en funció del tipus de llibre que treuen al mercat i de les especialitats de cada empresa. RBA disposa d'una distribuïdora pròpia i de magatzems completament automatitzats a Argenton.

Judit Pujadó





tots els canvis estructurals, en Jenar veu el futur del llibre amb molt d'optimisme. «El suport en paper és un gran invent i costarà molt de destronar-lo».

Les últimes paraules

Sobre el futur del llibre en paper, en canvi, Quim Curbet, que dirigeix CCG Edicions, no es vol mullar gaire: «Tècnicament parlant, els llibres digitals encara estan a la prehistòria, i no se sap gaire bé el que pot passar». CCG Edicions va publicar el seu primer llibre l'any 2000 i, des d'aleshores, el seu catàleg no ha parat de créixer. Actualment, de fet, molts dels seus llibres han esdevingut obres de referència en les bibliografies locals. Curbet, però, explica que la seva principal ambició és poder passar a un mercat més ampli: «Treballar en l'àmbit local és difícil, perquè necessites tenir molta complicitat amb les institucions, que són moltes vegades les que hi han de posar els recursos».

En qualsevol cas, però, el tracte amb les institucions no és l'única dificultat a la qual CCG Edicions ha hagut de fer front durant els darrers mesos. El mes de setembre passat, la històrica distribuïdora Arc de Berà va comunicar que tancava a les gairebé cent quaranta editorials amb què treballava: aproximadament el 25% del sector editorial

català. El primer que van fer les empreses afectades va ser una reunió. «Ens vam veure perjudicats en un triple sentit: els llibres que teníem previst de llançar no es distribuïrien, els exemplars que ja eren al mercat van quedar immobilitzats al magatzem de la distribuïdora i no vam poder cobrar algunes liquidacions», es lamenta Curbet, però hi afegeix que s'estan buscant solucions i que confia que tot això s'arreglarà aviat.

I, mentrestant, cal continuar fent feina. El paper que fa l'editor és delicat: corregir els textos de l'autor, maquetar el llibre, decidir el tiratge amb les distribuïdores... «La vida dels llibres avui és curtíssima, i la capacitat de l'editor per imposar les seves obres és molt important». Quim Curbet procura sempre allargar-ne la vida tant com sigui possible. Quan ja no s'hi pot fer res més, però, s'intenta arribar a un pacte amb totes les parts implicades. «Saldar el llibre és una mesura que no contemplem, perquè devalua la resta d'obres». Els exemplars sobrants, doncs, potser s'envien a una empresa de reciclatge i es tornen a convertir en paper blanc. Hi ha molts llibres, de fet, que moren així. Tot sols, sense cap Hanta que pugui llegir-los, sense que en quedi ni una trista paraula.

Martí Cortadellas és periodista.

>> *A l'esquerra, Quim Curbet, editor de CCG Edicions i, a la dreta, Jenar Fèlix, editor de Brau Edicions.*

«Saldar el llibre és una mesura que no contemplem, perquè devalua la resta d'obres»

